

GEORGE SAUNDERS

Λήθη και Λίνκολν

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Γ.Ι. ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

ΙΚΑΡΟΣ

ΛΗΘΗ ΚΑΙ ΛΙΝΚΟΛΝ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Lincoln in the bardo*

© George Saunders, 2017

© για την ελληνική έκδοση Εκδόσεις Ίκαρος, 2017

This translation published by arrangement with Random House, a division of Penguin Random House LLC

Μετάφραση από τα αγγλικά: Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης

Τυπογραφική επιμέλεια: Ελευθερία Κοψιδά

Σχεδιασμός - Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Μητρόπολις Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς - Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Σεπτέμβριος 2017

ISBN 978-960-572-185-5

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

George Saunders

ΛΗΘΗ ΚΑΙ ΛΙΝΚΟΛΝ

Μετάφραση

Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

ΙΚΑΡΟΣ

Για την Κέιτλιν
και την Αλίνα

ENA

I.

Στου γάμου μας τη μέρα, ήμουν σαράντα έξι εγώ, εκείνη δεκαοχτώ. Ξέρω τι σκέφτεσαι: μεγαλύτερος άνδρας (διόλου αδύνατος, φαλακρός, σακάτης απ' το ένα πόδι, μασέλες από ξύλο) ασκεί το γαμήλιο προνόμιό του κι εξευτελίζει έτσι την άμοιρη μικρή —

Αλλά είναι λάθος.

Αυτό ακριβώς αρνήθηκα να κάνω, βλέπεις.

Στου γάμου μας τη νύχτα, έσυρα τα πόδια μου στη σκάλα, με πρόσωπο κόκκινο απ' το πιετό και τον χορό, τη βρήκα ντυμένη μ' ένα λεπτό ρούχο που μια θεία της την είχε υποχρεώσει να φορέσει, ο μεταξένιος γιακάς να φουρφουρίζει απαλά από το τρέμουλό της — και δεν μπόρεσα να το κάνω.

Τηςμίλησα τρυφερά, της άνοιξα την καρδιά μου: ήταν όμορφη· ήμουν γέρος, άσχημος, φθαρμένος· αλλόκοτο ταίριασμα, δεν είχε τις ρίζες του στην αγάπη, μα στη σκοπιμότητα· ο πατέρας της ήταν φτωχός, η μάνα της άρρωστη. Γι' αυτό ήταν εκεί. Τα 'ξερα όλ' αυτά πολύ καλά. Και δεν μου πέρναγε απ' το μυαλό να την αγγίξω, είπα, καθώς έβλεπα τον φό-

βο της και — η λέξη που χρησιμοποίησα ήταν «αποστροφή».

Με βεβαίωσε ότι δεν ένιωθε «αποστροφή», μόνο που είδα το (όμορφο, αναψοκοκκινισμένο) πρόσωπό της παραμορφωμένο από το ψέμα.

Πρότεινα να είμαστε... φίλοι. Να συμπεριφερόμαστε στους άλλους σαν να είχαμε ολοκληρώσει την ένωσή μας. Να αισθάνεται χαλαρή κι ευτυχισμένη στο σπίτι μου και να προσπαθήσει να το κάνει δικό της. Δεν περίμενα κάτι παραπάνω απ' αυτήν.

Κι έτσι ζήσαμε, πράγματι. Γίναμε φίλοι. Αγαπημένοι φίλοι. Αυτό ήταν όλο. Και μολοντούτο ήταν πολύ. Γελούσαμε μαζί, παίρναμε αποφάσεις για το σπίτι — με βοηθούσε να μερμνώ πιο πολύ για τους υπηρέτες, να τους μιλάω λιγότερο απότομα. Είχε φινέτσα και ανακαίνισε τα δωμάτια με ένα κλάσμα του κόστους που υπολόγιζα. Να βλέπω το πρόσωπό της να φωτίζεται όταν έμπαινα, να τη βλέπω να γέρνει προς τη μεριά μου όταν συζητούσαμε κάποιο ζήτημα του νοικοκυριού, ομόρφυνε τη μοίρα μου με τρόπους που δεν βρίσκω λέξεις να τους πω. Ήμουν ευτυχισμένος, αρκετά ευτυχισμένος, αλλά πιάνω τώρα τον εαυτό μου να ψιθυρίζει μίαν αυθόρμητη προσευχή που έλεγε, απλά: *Εδώ είναι, ακόμη εδώ*. Ήταν σάμπως ένας ποταμός ορμητικός να 'χει περάσει μέσα απ' το σπίτι μου που τώρα κατακλυζόταν από μίαν ευωδιά δροσερού καθάριου νερού και από την επίγνωση ότι κάτι πλουσιοπάροχο, φυσικό και μαγευτικό κυλάει πάντα εκεί κοντά.

Καθώς δειπνούσαμε ένα βράδυ, δίχως να την παρακινήσω εγώ, μπροστά σε φίλους μου, έπλεξε το εγκώμιό μου — είπε ό-τι ήμουν καλός άνθρωπος: στοργικός, έξυπνος.

Σαν συναντήθηκαν τα μάτια μας, είδα ότι το εννοούσε αληθινά.

Την επόμενη μέρα, άφησε ένα σημείωμα στο γραφείο μου. Καίτοι η συστολή την εμποδίζε να εκφράσει αυτό το αίσθημα με τα λόγια ή με τα έργα, έλεγε στο σημείωμα, η καλοσύνη που της έδειχνα είχε ένα αποτέλεσμα που ήταν πολύ επιθυμητό: ήταν ευτυχισμένη τώρα, αισθανόταν άνετα στο σπίτι μας και επιθυμούσε, έτσι το διατύπωνε, να «επεκτείνει τα όρια της κοινής μας ευτυχίας μ' εκείνη την οικειότητα που μου ήταν άγνωστη ακόμη». Ζητούσε εγώ να την καθοδηγήσω και σ' αυτό όπως την είχα καθοδηγήσει «σε τόσες άλλες πλευρές της ενηλικίωσης».

Διάβασα το σημείωμα, πήγα να δειπνήσουμε, την είδα να λάμπει. Ανταλλάξαμε ματιές επιβεβαίωσης, εκεί μπροστά στους υπηρέτες, ευχαριστημένοι από αυτό που είχαμε κατορθώσει να κάνουμε για μας από τόσο λίγο υποσχόμενα υλικά.

Τη νύχτα εκείνη, στο κρεβάτι της, πρόσεξα να μην είμαι κάτι άλλο από κείνο που ήμουν έως τότε: ευγενικός, σεβαστικός, ευλαβικός. Κάναμε λίγα —φιληθήκαμε, αγκαλιαστήκαμε— αλλά φαντάσου, αν θέλεις, τον πλούτο αυτής της αναπάντεχης τέρψης. Νιώσαμε κι οι δύο τη φουσκονεριά της λαγνείας (ω ναι, φυσικά) αλλά ασφαλισμένη από τη σταδιακή, στέρηση τρυφερότητα και αγάπη που είχαμε οικοδομήσει: από έναν αξιόπιστο δεσμό, διαρκή και γνήσιο. Δεν ήμουν άνδρας δίχως εμπειρίες —έκανα τις τρέλες μου στα νιάτα μου, είχα περάσει καιρό (ντρέπομαι που το λέω) στη Μαρμπλ Άλεϊ, στο Μπαντμποξ, στο τρομερό Δημέρι του Λύκου· και είχα παντρευτεί πάλι κάποτε, και ήταν γάμος υγιής — αλλά η ένταση του τωρινού συναισθήματος ήταν ολότελα καινούργια.

Σιωπηρά συνεννοηθήκαμε ότι, την επόμενη νύχτα, θα εξερευνούσαμε λίγο παραπάνω τούτο το νέο έδαφος, και πήγα

στο τυπογραφείο μου το πρωί παλεύοντας με μιαν έλξη σαν της βαρύτητας που με τράβαγε να μείνω στο σπίτι.

Κι ήταν εκείνη η μέρα —αλίμονο— η μέρα με το δοκάρι.

Ναι, ναι, ανάθεμα την ώρα!

Ένα δοκάρι απ' το ταβάνι έπεσε, με βάρεσε ακριβώς εκεί, καθώς καθόμουν στο γραφείο μου. Κι έτσι λοιπόν, το σχέδιό μας έπρεπε ν' αναβληθεί. Και με τη συμβουλή του γιατρού μου πήγα —

Κάτι σαν ξύλινο αρρωστόκουτο κρίθηκε — κρίθηκε ότι θα είναι —

χανς βόλμαν

Αποτελεσματικό.

ρότζερ μπέβινς iii

Αποτελεσματικό ναι. Να 'σαι καλά, φίλε.

χανς βόλμαν

Ευχαρίστησή μου, πάντα.

ρότζερ μπέβινς iii

Κι εκεί να 'μαι, μες στο ξύλινο αρρωστόκουτο, να νιώθω ανόητος, στην αίθουσα υποδοχής, στην ίδια εκείνη αίθουσα απ' όπου είχαμε πρόσφατα (κεφάλτα, ενοχικά, με το χέρι της στο δικό μου) περάσει καθώς πηγαίναμε στο υπνοδωμάτιό της. Μετά γύρισε πάλι ο γιατρός, και οι βοηθοί του κουβάλησαν το αρρωστόκουτό μου στην αρρωστάμαξά του, και κατάλαβα ό-τι — ω κατάλαβα ότι το σχέδιό μας έπρεπε καθυστερήσει κι ε-γώ δεν ξέρω ως πότε. Τι απογοήτευση! Πότε θα γνώριζα όλες

τις απολαύσεις της γαμήλιας παστάδας· πότε θα την αντίκρι-
ζα γυμνή· πότε θα στρεφόταν σ' εμένα μ' εκείνη τη συγκεκρι-
μένη διάθεση, με τα χείλη διψασμένα, με τα μάγουλα ξαναμ-
μένα· πότε τα μαλλιά της, λυμένα με μια φιλήδονη χειρονο-
μία, θα έπεφταν επιτέλους ανάμεσά μας;

Φάνηκε, λοιπόν, ότι θα έπρεπε να περιμένουμε ώσπου ν'
αναρρώσω ολότελα.

Πολύ ενοχλητική εξέλιξη στ' αλήθεια.

χανς βόλμαν

Κι όμως όλα τ' αντέχουμε οι άνθρωποι.

ρότζερ μπέβινς iii

Ας είναι κι έτσι.

Αν και ομολογώ ότι δεν το σκεφτόμουν έτσι τότε. Τότε, ή-
μουν εκεί, στην αρρωστάμαξα του γιατρού, κι όπως δεν με εί-
χαν επιδέσει ακόμη, σκέφτηκα ότι μπορούσα για λίγο ν' αφή-
σω το αρρωστόκουτό μου και πετάχτηκα έξω και κλότσησα το
χώμα και ράγισα κιόλας ένα ανθοδοχείο, ναι, ένα ανθοδοχείο
στη βεράντα. Αλλά η γυναίκα μου κι ο γιατρός δεν το πήραν
χαμπάρι, καθώς συζητούσαν σοβαρά για το τραύμα μου. Δεν
μπορούσα να το αντέξω. Και ξέσπασα, τ' ομολογώ, και τρόμαξα
τα σκυλιά περνώντας ανάμεσά τους και φοβερίζοντάς τα λες κι
ήμουν αρκούδα. Ναι, μπορούσα να το κάνω τότε! Μπορούσα,
εκείνο τον καιρό! Τώρα δεν μπορώ να φοβερίσω ένα σκυλί κι
ούτε μπορώ να κάνω το δείπνο στον λιγομίλητο νεαρό φίλο μας!

(Μοιάζει νεαρός, κύριε Μπέβινς, έτσι δεν είναι; Με την ό-
ψη του; Τη στάση του;)

Όπως και να 'χει, γύρισα στο αρρωστόκουτό μου κι έκλα-

ψα με τον τρόπο που — τον ξέρεις τον τρόπο αυτό, νεαρέ; Τον τρόπο που έχουμε σαν πρωτοφτάνουμε στο νοσοκομείο, νεαρέ κύριε, και μας έρχεται να κλάψουμε, κι αυτό που συμβαίνει είναι να σφιγγόμαστε και να νιώθουμε κάτι τοξικό στις αρθρώσεις, και μέσα μας να σκάνε μικρά κομμάτια. Μερικές φορές, μπορεί να τα κάνουμε πάνω μας, αν είμαστε αρχάριοι. Κι αυτό ακριβώς έκανα κι εγώ, έξω στην αρρωστάμαξα, εκείνη τη μέρα: τα έκανα, κι έβγαλα μια κουράδα, μες στο αρρωστικόκουτό μου, έξαλλος από οργή, και ποιο το αποτέλεσμα; Την έχω κρατήσει την κουράδα όλο αυτό τον καιρό, κι εδώ που τα λέμε —ελπίζω να μη σου φανεί αγενές, νεαρέ κύριε, ή αηδιαστικό, ελπίζω να μη βλάψει την εκκολαπτόμενη φιλία μας — ναι, εδώ που τα λέμε η κουράδα είναι ακόμη εδώ κάτω, τούτη τη στιγμή, στο αρρωστικόκουτό μου, αν και για τα καλά ξεραμένη!

Μα για το Θεό, παιδί είσαι;

Παιδί είναι, καλά δε λέω;

χανς βόλμαν

Έτσι μου φαίνεται. Τώρα που το λες.

Έρχεται. Νά.

Σχεδόν αντράκι τώρα.

ρότζερ μπέβινς iii

Συγγνώμη. Ω Θεέ μου. Το να 'σαι κλεισμένος σ' ένα ξύλινο αρρωστικόκουτο και να 'σαι παιδί ακόμη — και ν' αναγκάζεσαι ν' ακούς έναν ενήλικα να περιγράφει λεπτομερώς την παρουσία μιας ξεραμένης κουράδας στο δικό του ξύλινο αρρωστικόκουτο — δεν είναι ακριβώς ο ιδεώδης τρόπος να, ε, να κάνεις την είσοδό σου σ' έναν καινούργιο, αχ —

Αγόρι. Μικρό παλικάρι. Ω καλό μου.
Χίλια συγγνώμη.

χανς βόλμαν

II.

«Ξέρεις», μου είπε η κυρία Λίνκολν, «ο Πρόεδρος κάθε χειμώνα ετοιμάζει μια σειρά πολιτειακά δείπνα, και τα δείπνα αυτά είναι δαπανηρά. Αν ετοιμάσω τρεις μεγάλες δεξιώσεις, τα πολιτειακά δείπνα μπορεί και να βγουν από το πρόγραμμα. Αν κάνω τον κύριο Λίνκολν να έχει την ίδια άποψη, θα καταφέρω να υλοποιήσω την ιδέα».

«Πιστεύω ότι έχεις δίκιο», είπε ο Πρόεδρος. «Έχεις γερά επιχειρήματα. Πρέπει, πιστεύω, να αποφασίσουμε γι' αυτές τις δεξιώσεις».

Αποφασίστηκε, και έγιναν οι ετοιμασίες για την πρώτη δεξίωση.

Εις «Στα παρασκήνια ή τριάντα χρόνια σκλάβοι και τέσσερα χρόνια στον Λευκό Οίκο», της Ελίζαμπεθ Κέκλεϊ.

Οι υπέρμαχοι της κατάργησης της δουλείας επέκριναν τους εορτασμούς στον Λευκό Οίκο και πολλοί αρνήθηκαν να παραστούν. Η λύπη του Μπεν Γουέιντ εκφράστηκε, καθώς λένε,

με σκληρά λόγια: «Αντιλαμβάνονται ο Πρόεδρος και η κυρία Λίνκολν ότι έχουμε εμφύλιο πόλεμο; Εάν όχι, να ξέρουν ότι ο κύριος και η κυρία Γουέιντ το αντιλαμβάνονται, και γι' αυτόν τον λόγο αρνούνται να παραβρεθούν σε λουκούλεια γεύματα και χορούς».

Εις «Εγερτήριο Σάλπισμα στην Ουάσινγκτον,
1860-1865», της Μάργκαρετ Λητς.

Τα παιδιά, ο Ταντ και ο Γουίλι, όλο λάμβαναν δώρα. Ο Γουίλι είχε τόσο πολύ χαρεί με ένα μικρό πόνι που επέμενε κάθε μέρα να το καβαλάει. Ο καιρός όλο άλλαζε, και ο Γουίλι κρυολόγησε άσχημα και ανέβασε πολύ πυρετό.

Κέκλεϊ, ό.π.

Ο Γουίλι ψηνόταν στον πυρετό τη νύχτα πέντε του μηνός, ενόσω η μάνα του ντυνόταν για τη χοροεσπερίδα. Κάθε του ανάσα ήταν μαρτύριο. Εκείνη είδε ότι είχαν φράξει τα πνευμόνια του και φοβήθηκε πολύ.

Εις «Είκοσι Ημέρες», των Ντόροθι Μεσέρβ
Κούνχαρτ και Φίλιπ Μπ. Κούνχαρτ Νεότερος.

III.

Το κόμμα [του Λίνκολν] δέχτηκε δριμύτατες επιθέσεις, αλλά όλα τα σημαίνοντα πρόσωπα είχαν έρθει στη δεξίωση.

Λητς, ό.π.

Σ' εμπόδιζε η κοσμοσυρροή να δεις καθαρά· κινιόσουν σ' ένα πραγματικό παζάρι από ευωδιές, κολόνιες, αρώματα, βεντάλιες, κομμώσεις, καπέλα, πρόσωπα που μόρφαζαν, στόματα ανοιχτά έτοιμα να βγάλουν άξαφνες τσιρίδες, και δεν ήσουν σίγουρος αν ήταν χαράς ή τρόμου.

Εις «Όλα όσα είδα: ενθυμήσεις από έναν τρομερό καιρό», της κυρίας Μάργκαρετ Γκάρρετ.

Άνθη εξωτικά από το προεδρικό θερμοκήπιο βρίσκονταν σε ανθοδοχεία σχεδόν κάθε δυο βήματα.

Κούνχαρντ και Κούνχαρντ, ό.π.

Το διπλωματικό σώμα σχημάτιζε μιαν λαμπερή ομήγυρη — ο λόρδος Λάιονς, ο κύριος Μερσέ, ο κύριος Στεκλ, ο κύριος φον

Λίμπουργκ, ο σενιόρ Τασάρα, ο κόμης Πέιπερ, ο ιππότης Μπερτινάτι, και όλοι οι άλλοι.

Λητς, ό.π.

Πολυέλαιοι φώτιζαν την Ανατολική Αίθουσα, πάνω από τάπητες στο πράσινο της αφρισμένης θάλασσας.

Εις «Προς το Μεγαλείο», του Ντέιβιντ φον Ντρέλε.

Ένα συνονθύλευμα από γλώσσες ακούγονταν στη Γαλάζια Αίθουσα, όπου ο στρατηγός ΜακΝτάουελ, συζητώντας σε άψογα γαλλικά, εντυπωσίασε τους Ευρωπαίους.

Λητς, ό.π.

Κάθε έθνος, φυλή, τάξη, ύψος, πλάτος, τόνος φωνής, κόμωση, στάση, και άρωμα έμοιαζαν να εκπροσωπούνται: ένα ουράνιο τόξο ήρθε στη ζωή, μιλώντας με πληθώρα προφορών.

Γκάρετ, ό.π.

Υπήρχαν Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, γερουσιαστές, αντιπρόσωποι, διακεκριμένοι πολίτες και όμορφες γυναίκες από κάθε Πολιτεία. Ελάχιστοι αξιωματικοί με βαθμό χαμηλότερο του μέραρχου ήταν παρόντες. Είχαν έρθει Γάλλοι πρίγκιπες, καθώς και ο Πρίγκιπας Φέλιξ Ζαλμ-Ζαλμ, ένας Πρώσος ευγενής και αξιωματικός του ιππικού που υπηρετούσε στο επιτελείο του στρατηγού Μπλένκερ...

Λητς, ό.π.

... και ο ορμητικός Γερμανός, ο Ζάλουμ-Ζάλουμ· και οι αδελ-

φοί Γουίτνεϊ (δίδυμοι και ολίδιοι, μόνο που ο ένας φορούσε τα διακριτικά του λοχαγού ενώ ο άλλος του υπολοχαγού)· ο πρέσβης Θορν-Τούλεϊ· ο κύριος και η κυρία Φέσεντεν· η μυθιστοριογράφος Ε. Ντ. Ε. Ν. Σάουθγουερθ· ο Τζορτζ Φράνσις Τρέιν και η όμορφη σύζυγός του («έχει τη μισή του ηλικία, το διπλάσιο ύψος του», έλεγε ένας αστεϊσμός της εποχής).

Γκάρετ, ό.π.

Σχεδόν χαμένοι ανάμεσα σε μια πελώρια ανθοδέσμη στέκονταν μερικοί γερτοί γέροι που συζητούσαν έντονα, με τα κεφάλια γερμένα προς το κέντρο. Ήταν οι Άμπερναθι, Σεβίλ, και Κορντ, που έμελλε, όλοι τους, να αποδημήσουν εις Κύριον προτού περάσει ένας χρόνος. Οι αδελφές Κάστεν, τρομερά ψηλές και χλομές, στέκονταν λίγο πιο κει, γερμένες, σαν αλαβάστρινοι ανθήρες, που αναζητούσαν φως και πάσχιζαν να κρυφάκούν τα λεγόμενα των ανδρών.

Εις «Το οχυρό της Ένωσης: ενθυμήσεις και εντυπώσεις», του Τζο Μπραντ.

Ενώπιον όλων, στις έντεκα η ώρα, η κυρία Λίνκολν οδήγησε τον επίσημο χορό στην Ανατολική Αίθουσα, αγκαζέ με τον Πρόεδρο.

Λητς, ό.π.

Καθώς κινήσαμε προς τα εμπρός, ένας άνδρας, άγνωστός μου, έδειξε έναν καινούργιο χορό, ονόματι «Ο πρόσχαρος Τζιμ». Τον παρακίνησαν οι άλλοι, και τον έδειξε πάλι, και οι παριστάμενοι χειροκροτούσαν.

Γκάρετ, ό.π.

Μεγάλη ιλαρότητα απλώθηκε όταν διαπιστώθηκε ότι ένας υπηρέτης είχε κλειδώσει την πόρτα της πολιτειακής τραπεζαρίας, και είχε χάσει το κλειδί. «Είμαι υπέρ του να ορμήσουμε με τη μια» αναφώνησε κάποιος. «Μια επέλαση δεν την καθυστερεί παρά μόνον η ηλιθιότητα των διοικητών», σχολίασε ένας άλλος, παπαγαλίζοντας μια πρόσφατη ομιλία στο Κονγκρέσο.

Λητς, ό.π.

Μια απείθαρχη ανθρώπινη κοινότητα που, πυροδοτημένη από την ανιαρή ανοησία της, οδηγούσε τώρα το ένοπλο έθνος προς-ποιος-ξέρει ποιον επικό πολεμικό όλεθρο, έτσι μου φάνηκε εμένα: ένας ολότελα σπασμωδικός οργανισμός με την ευθυκρισία και τη διορατικότητα ανεκπαίδευτου κουταβιού.

Εις την προσωπική αλληλογραφία του Άλμπερτ Σλόαν, με την άδεια της οικογενείας Σλόαν.

Ο πόλεμος δεν είχε κλείσει χρόνο. Ακόμη δεν ξέραμε τι ήταν.

Εις «Φλεγόμενη νιότη: εφηβεία και εμφύλιος», του Ε. Τζ. Φρέιμ.

Όταν επιτέλους βρέθηκε το κλειδί, κι όλοι εισέβαλαν μέσα, η κυρία Λίνκολν είχε λόγους να επαίρεται για το πόσο θεσπέσια ήταν τα εδέσματα.

Λητς, ό.π.

Η αίθουσα ήταν σαράντα πόδια μακριά και τριάντα πόδια

πλατιά, και τόσο γεμάτη με χρώματα, που έμοιαζε γεμάτη προ-
τού μπει κανέννας.

Εις «Το ζεύγος Λίνκολν: πορτρέτο ενός γά-
μου», του Ντάνιελ Μαρκ Έπσταϊν.

Πανάκριβα κρασιά και άλλα οينوπνευματώδη έρρεαν, και
η πελώρια ιαπωνική γαβάθα του παντς, γεμάτη με δέκα γαλό-
νια παντς με σαμπάνια.

Λητς, ό.π.

Η κυρία Λίνκολν είχε προσλάβει τον διαπρεπή προμηθευ-
τή Κ. Χηρτ από τη Νέα Υόρκη. Το κόστος υπερέβη τις δέκα χι-
λιάδες δολάρια, λένε οι φήμες. Καμία λεπτομέρεια δεν είχε
αγνοηθεί: οι πολυέλαιοι ήταν στολισμένοι με γιρλάντες από
άνθη, τα τραπέζια διακοσμημένα με ροδοπέταλα σκορπισμέ-
να πάνω σε τετράγωνα καθρεφτάκια.

Μπραντ, ό.π.

Μια κτηνώδης και υπερβολική επίδειξη, εν καιρώ πολέμου.

Σλόαν, ό.π.

Η Έλσα έμεινε άφωνη και μου έσφιγγε το χέρι. Έτσι λοιπόν
διασκέδαζαν οι παλαιοί, σκεφτόταν. Τι γενναιοδωρία! Τι ευ-
γενικοί οι καλοί μας οικοδεσπότες.

Εις «Η πρωτεύουσά μας εν καιρώ πολέμου»,
του Πέτερσεν Γουίκετ.

Στην τραπεζαρία υπήρχε ένα στενόμακρο τραπέζι με έναν
γιγάντιο καθρέφτη και πάνω του βρίσκονταν τεράστιες ζαχα-

ρένιες κατασκευές. Τα πιο αναγνωρίσιμα ήταν το Οχυρό Σάμ-τερ, ένα θωρηκτό, ο ναός της ελευθερίας, μια κινεζική παγό-δα, ένα ελβετικό σαλέ...

Κούνχαρτ και Κούνχαρτ, ό.π.

... ζαχαρωτές ρεπλίκες ενός μνημείου περιβαλλόμενες από τη Θεά της Ελευθερίας, κινέζικες παγόδες, κέρατα της Αμάλθειας, σιντριβάνια που ανάβλυζαν μαλλί της γριάς και περιστοιχίζονταν από αστέρια...

Εις «Η Ουάσινγκτον του κυρίου
Λίνκολν», του Στάνλεϊ Κίμελ.

Κυψέλες, με μέλισσες που έμοιαζαν αληθινές, ήταν γεμάτες με σαρλότ αλά ρους. Ο πόλεμος συμβολιζόταν διακριτικά με ένα κράνος που είχε παλλόμενα λοφία, καμωμένα από μαλλί της γριάς. Η καλή φρεγάδα «Ένωση», με σαράντα κανόνια και όλα τα πανιά ανοιχτά, στηριζόταν σε χερουβείμ τυλιγμένα στην Αστερόεσσα...

Λητς, ό.π.

Το Οχυρό Πίκενς δέσποζε επίσης, καμωμένο από ζάχαρη, σ' ένα τραπέζι, και περιβαλλόταν από κάτι πιο εδωδιμο από πυροβόλα, από νοστιμότητες «κοτομπουκιές»...

Κίμελ, ό.π.

Η αέρινη ζαχαρένια εσθήτα του αγάλματος της Ελευθερίας έπεφτε σαν αυλαία πάνω σε μια κινέζικη παγόδα, που μέσα της, σε μια λιμνούλα με λιωμένο μαλλί της γριάς, κολυμπούσαν σοκολατένια ψάρια μινιατούρες. Σιμά εκεί, σφριγηλοί άγ-

γελοι από κέικ απόδιωχναν μύγες που κρέμονταν σε γλασαρισμένα νημάτια.

Γουίκετ, ό.π.

Αρχικά λεπτεπίλεπτη και τέλεια, αυτή η μητρόπολη των γλυσισμάτων υπέστη διάφορες φθορές όσο προχωρούσε η βραδιά, καθώς οι παριστάμενοι αφαιρούσαν ολόκληρες συνοικίες της πόλης, τις άρπαζαν με τις χούφτες τους, τις έχωναν στις τσέπες τους, για να τις μοιραστούν με τα αγαπημένα τους πρόσωπα όταν θα επέστρεφαν σπίτι. Αργότερα, καθώς το γυάλινο τραπέζι ταρακουνιόταν από το πλήθος, ορισμένα από τις ζαχαρωτές κατασκευές κατέρρευσαν.

Γκάρρετ, ό.π.

Στο δείπνο, έφαγαν τρυφερούς φασιανούς, τροφαντές πέρδικες, φιλέτα από ελάφι, και καραμελωμένο χοιρομέρι· καταβρόχθισαν πάπιες και φρέσκιες γαλοπούλες, και χιλιάδες στρείδια, ήδη από μία ώρα πριν αποφλοιωμένα και παγωμένα, που άλλα τα ρουφούσαν ωμά και άλλα τα απολάμβαναν με λεπτές στρώσεις βούτυρο και τρίμμα φρυγανιά ή αχνιστά στο γάλα.

Έπσταϊν, ό.π.

Αυτές, και άλλες εύγευστες μπουκιές, ήταν απλωμένες με τέτοια αφθονία ώστε σύσσωμη η επέλαση των χιλίων και βάλε προσκεκλημένων δεν κατάφερε να εξοντώσει την παράταξή τους.

Κίμελ, ό.π.

Και μολαταύτα, χαρά δεν υπήρχε εκείνη τη βραδιά για την

οικοδέσποινα και τον σύζυγό της που χαμογελούσαν μηχανικά.
Ανέβαιναν, ξανά και ξανά, τη σκάλα για να δούνε πώς είναι ο
Γουίλι, που δεν ήταν καθόλου, μα καθόλου, καλά.

Κούνχαρτ και Κούνχαρτ, ό.π.

IV.

Οι πλούσιες νότες της Μπάντας του Ναυτικού στις κάτω αίθουσες έφταναν στο δωμάτιο του άρρωστου αγοριού σαν απαλοί ψίθυροι, καταπνιγμένοι, σαν τους άγριους αμυδρούς λυγμούς από πνεύματα αλαργινά.

Κέκλεϊ, ό.π.

Ο Γουίλι ήταν στο υπνοδωμάτιο «Πρίγκιπας της Ουαλίας», με τις πορφυρές κουρτίνες και τις χρυσές φούντες.

Έπσταϊν, ό.π.

Τα μάγουλα στο όμορφο στρογγυλό πρόσωπό του ήταν ξα-
ναμμένα από τον πυρετό. Τα πόδια του κινούνταν αδιάκοπα
κάτω από το βυσσινί πάπλωμα.

Εις «Κοντά στην ιστορία», επιμέλεια: Ρέναρντ
Κεντ, αφήγηση: κυρία Κέιτ Ο'Μπράιαν.

Τον τρόπο και την ταραχή του προεδρικού ζεύγους μπορεί να
τη φανταστεί όποιος έχει ποτέ αγαπήσει παιδί και έχει υποφέ-

ρει από την τρομερή νύξη, την κοινή σε όλους τους γονιούς, ό-
τι η Μοίρα ενδέχεται να μην την υποληφθεί πολύ τούτη τη ζωή
και να την παραπετάξει κατά βούλησιν.

Εις «Επιλογή επιστολών του Έντουιν Γουίλλσου
από τον Εμφύλιο Πόλεμο», επιμέλεια: Κον-
στάνς Μείς.

Κι ενώ ο Φόβος αδράχνει την καρδιά τους, κατεβαίνουν στην
αίθουσα και πάλι για να ακούσουν τους τραγουδιστές της βρα-
διάς, την οικογένεια Χάτσισον που παρουσιάζει μια νέα παραλ-
λαγή του άσματος «Φωτιά στο πλοίο», που απαιτούσε να απο-
δώσουν μια σφοδρή καταιγίδα στη θάλασσα, τις τρομαγμένες
κραυγές των παγιδευμένων επιβατών, μια μητέρα που σφίγ-
γει στον χιονάτο κόρφο της το μωρό της, «ποδοβολητό, οπισθο-
χώρηση, οχλοβοή— “Φωτιά! Φωτιά!”».

*Χλόμιασαν των ναυτικών τα μάγουλα
σαν το είδαν εκείδά — γυάλισαν τα μάτια τους στη λάμψη
απ’ τη φωτιά — κι οι καπνοί σα γιρλάντες ν’ ανεβαίνουν
ψηλά, πολύ ψηλά — Ω Θε’ μου, φοβερό να χάνεσαι
στην πυρκαγιά!*

Κούνχαρτ και Κούνχαρτ, ό.π.

Τόσος ήταν ο θόρυβος και η οχλοβοή που για να καταλά-
βουν τι λες έπρεπε να φωνάζεις. Συνέχισαν να φτάνουν άμα-
ξες. Άνοιγαν παράθυρα κι ομάδες σχηματίζονταν γύρω τους,
για μιαν ανάσα δροσερού αέρα. Μια ατμόσφαιρα χαρμόσυνου
πανικού δέσποζε στην αίθουσα. Μου ερχόταν λιποθυμία, και
θαρρώ δεν ήμουν μόνο εγώ. Γηραιές κυρίες ήταν σωριασμένες

εδώ κι εκεί σε πολυθρόνες. Άνδρες μεθυσμένοι περιεργάζονταν τα έργα τέχνης με υπέρμετρη μάλλον ένταση.

Γκάρετ, ό.π.

Άγριες τσιρίδες ακούστηκαν.

Σλόαν, ό.π.

Ένας τύπος στεκόταν απόλυτα ευτυχισμένος, με πορτοκαλί παντελόνι, γαλάζιο σακάκι, ξεκούμπωτο, απολαμβάνοντας το λουκούλειο γεύμα όρθιος πλάι στο τραπέζι, σαν κάποιος θαυμάσιος Αμβρόσιος, που βρήκε επιτέλους το σπίτι των ονείρων του.

Γουίκετ, ό.π.

Ω οι εξάισιες ανθοδέσμες! Εκείνα τα ξεσπάσματα των χρωμάτων, τα τόσο πλουσιοπάροχα — σύντομα έμελλε να πεταχτούν, να μαραθούν, να χάσουν το χρώμα τους στον ήλιο τον χλομό του Φλεβάρη. Τα σφαχτάρια —το «κρέας»— ζεστά και σκεπασμένα με κλαδάκια, σε ακριβές πιατέλες, αχνιστά και ζουμερά: τα πήραν μετά και τα πήγανε μακριά, ποιος ξέρει πού, μονάχα εντόσθια πια, απομεινάρια από κουφάρια ύστερα από μια σύντομη μεταρσίωση στο κύρος του εδέσματος που δωρίζει απόλαυση! Τα χιλιάδες φορέματα, που απλώθηκαν ευλαβικά εκείνο το απόγευμα, που στα κατώφλια με κάθε προσοχή τους αφαίρεσαν με τη βούρτσα κάθε ίχνος σκόνης, που ανασήκωσαν την ούγια τους για το ταξίδι με την άμαξα: πού να 'ναι τώρα; Είναι έστω κι ένα απ' αυτά έκθεισε σε μουσείο; Σώθηκαν κάποια σε σοφίτες; Τα πιο πολλά έχουνε γίνει σκόνη. Όπως και οι γυναίκες που τα φορού-

σαν με τόσο καμάρι εκείνη την εφήμερη στιγμή της ακτινοβολίας.

Εις «Η κοσμική ζωή στον Εμφύλιο: τρέλα, σφαγή, εξόντωση» (ανέκδοτο χειρόγραφο), του Μέλβιν Κάρτερ.

V.

Πολλοί προσκεκλημένοι θυμήθηκαν το ωραίο φεγγάρι που έλαμπε εκείνη τη βραδιά.

Εις «Μια εποχή πολέμου και απώλειας», της
Ανν Μπράινι

Σε πολλές αφηγήσεις για κείνη τη βραδιά σχολιάζεται το λαμπρό φέγγος του φεγγαριού.

Εις «Μεγάλος δρόμος προς τη δόξα», του Έντουαρντ Χολτ.

Κοινό σημείο αυτών των αφηγήσεων είναι το χρυσαφένιο φεγγάρι, που μετεωριζόταν όμορφα πάνω απ' όλα αυτά.

Εις «Χοροεσπερίδες στον Λευκό Οίκο: μια ανθολογία», της Μπερναντέτ Τβον.

Δεν είχε φεγγάρι εκείνο το βράδυ και ο ουρανός ήταν βαρύς και συννεφιασμένος.

Γουίκετ, ό.π.

Μια χοντρή πράσινη ημισέληνος μετεωριζόταν πάνω από κείνο το πανδαιμόνιο σαν ατάραχος δικαστής, απαθής προς όλη την ανθρώπινη αφροσύνη.

Εις «Η ζωή μου», της Ντολότες Π. Λέβεντροπ.

Η πανσέληνος εκείνο το βράδυ ήταν κοκκινοκίτρινη, σάμπως ν' αντανακλούσε το φως μιας πυρκαγιάς στη γη.

Σλόαν, ό.π.

Όπως μετακινιόμουν στην αίθουσα, έβλεπα εκείνη την ασημένια σφήνα του φεγγαριού σε τούτο ή στο άλλο δωμάτιο, κι ήταν σαν κάνας ζητιάνος που λαχταρούσε διακαώς να τον καλέσουν.

Κάρτερ, ό.π.

Όταν πια σέρβιραν το δείπνο, το φεγγάρι έλαμπε ψηλά και ήταν μικρό και γαλάζιο πάνωθ'ε μας, λαμπερό ακόμη, καίτοι λιγосτεμένο.

Εις «Περασμένος καιρός» (ανέκδοτα απομνημονεύματα), του Ι. Μπ. Μπριγκ III.

Σκοτεινή κι αφέγγαρη συνέχισε να 'ναι η νύχτα· ερχόταν καταιγίδα.

Εις «Τα χαρωπά εκείνα χρόνια», του Άλμπερτ Τραντλ.

Οι προσκεκλημένοι άρχισαν να αναχωρούν καθώς το κίτρινο φεγγάρι μετεωριζόταν ανάμεσα στ' αστέρια που έσβηναν.

Εις «Δυνάμεις εξουσίας στην Ουάσινγκτον», του Ντ. Β. Φίδερλι.

Τα σύννεφα ήταν βαριά, μολυβένια, και χαμηλά, μ' ένα μουντό ρόδινο χρώμα. Δεν είχε φεγγάρι. Ο σύζυγός μου κι εγώ κοντοσταθήκαμε για να κοιτάξουμε ψηλά στο δωμάτιο όπου υπέφερε ο νεαρός Δίνκολν. Έκανα μια σιωπηλή προσευχή για την υγεία του μικρού αγοριού. Βρήκαμε την άμαξα και κινήσαμε για το σπίτι μας, όπου τα δικά μας τα παιδιά, χάρις στον ελεήμονα Θεό, κοιμόντουσαν γαλήνια.

Εις «Μια μητέρα θυμάται», της Άμπιγκεϊλ Σέρβις.